המוכר פירות. סתם ולא פירש אם לזריעה אם לאכילה: **וזרעו.** הלוקח: **ולא צמחו.** לא מצטיא פירות דאיכא דזבין לזריעה ואיכא דזבין לאכילה ומצי למימר לאכילה מכרתיו לך ואין כאן מקח טעות כלל אלא אפילו זרע פשתן הנקח בעולם לזריעה קונין אותו דכיון דאיכא דזבין נמי לאכילה כדאמרינן (נדרים דף מט.) לוגיבא דכיתנא לכותחא אינו חייב באחריותן דמצי למימר לאכילה מכרתיו לך דבממונא לא אזלינן בתר רובא כדשמואל בגמרא. ודוקא זרע פשתן משום דאזי לאכילה אבל זרעוני גינה כגון זרע כרוב וקפלוט שאינו נאכל כלל חייב באחריותן שרשב"ג אומר זרעוני כו' הכי מפרש בגמרא (ג): **חייב באחריותן.** דהוי מקח טעות והרי הוא כעצים של זית ונמצא של שקמה יין ונמצא חומץ דהוי מקח טעות וכל שכן בכאן דהתם מיהא איכא דזבין ליה בהכי ואיכא דזבין ליה בהכי אבל הכא כיון דלאכילה לא חזו ולזריעה לא חזו אין לו תקנה אלא להסקה ואפילו דמי עצים לא יצאו לו לוקח דהא לא נהנה בהם כלום וגם לא שלח בהן יד דנתחייב באחריותו וכמי שאמר לו מוכר לך זרע אותם דמי דודאי לזרע זבנינהו: **גמ' איתמר.** לקמן [לג.] פריך עלה מתניתין הלכך נקט לה הכא: **ונמצא שהיה נגמן.** קודם מכירה ואין ראוי אלא לשחיטה: **מקח טעות.** כיון ונמצא חומץ והדרי זחי כדמפרש טעמא לקמיה [ע"ב] דרובא לרדיא זבני: **יכול לומר לו כו'.** דבממונא לא אזלינן בתר רובא אלא אחר טעינה עובדה: **לשחיטה מכרתיו לך.** דהא איכא דזבין לשחיטה ומכירנא ליה הוא והוה ליה כי פגנא ופגנא והמוליא ממכירו עליו הראיה. ואפילו לסומכוס דאמר בפרק שור שנגח (ג) ממון המוטל בספק חולקין וקיימא לן כוותיה דסתם לן תנא התם כוותיה ר"מ כגון שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בגדה ואין ידוע לבית דין היאך היה המעשה אם ילדה קודם נגיחה או אחר כן (ד) ואפילו טעין חד מיניהו טענת ברי ואידך טענת שמא כדאמרינן התם (ד) וכמו סגא ויבס בנכסי ספק בפרק המולך (יבמות דף לח.) דקיימא לן חולקין משום דאין ידוע אם בן ט' לראשון ויורשו זקנו או בן ז' לאחרון ובנו של יבם הוא אבל הכא שאנו יודעין היאך היה המעשה הרי זה מכרן לזה סתם ונתגלה הדבר שהיה נגחן קודם לכן הכא מודה סומכוס דלא הוי ממון המוטל בספק אלא אזלינן בתר ההוא שטוען יפה דכיון דרובא לא כלום הוא לא היה לו למוכר לפרש אלא הלוקח הוה ליה למימר לרדיא קבעינא ליה ומדלא פי' הפסיד ולא דמי ליין ונמצא חומץ (לעיל פג:) דהתם יין קתבע מיניה דמוכר בהדיא: ה"ג **וליחזי אי גברא דזבין לרדיא לרדיא אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא.** כלומר ה"ד דפליגי רב ושמואל ליחזי אי האי גברא עובד אדמה הוא ולא טבח ורגיל לקנות שוורים למריסה וכגון שהיו מכירין זה את זה ודאי לרדיא זבין ואפי' לשמואל ליהוי מקח טעות דכיון שמכירין זה את זה הרי כאילו פירש לו מכור לי שור למריסה ודמי למוכר זרעוני גינה שאינן נאכלין דמסתמא חייב באחריותן: **דזבין לנכסתא.** כגון טבח שאינו עובד אדמה: ומשני **בגברא דזבין להכי ולהכי.** טבח ועובד אדמה: דמי לרדיא יתירין הרבה על דמי שחיטה: **וליחזי.** אי דמי לרדיא אי דמי לנכסתא כיון דהאי גברא עביד דזבין להכי ולהכי היה לנו ליתן אחר הדמים וניתא הדמים מודיעים דשור לרדיא קונין בעשרים דינרים ולשחיטה בי' דינרים. וניחזי אי דמי לרדיא יהב ליה דהיינו כ' דינר הדמים מודיעים לרדיא זבין והרי זה מקח טעות כמוכר יין ונמצא חומץ ואמאי קאמר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתיו הא ודאי לרדיא זבין דהא אפילו לשחיטה זבין כיון דדמי לרדיא קביל מייניה לוקח מקחו בטל דנתאנה יתר משתות דהא לא חזי לרדיא שהרי נמצא נגחן ואינו שוה אלא י' דינרים לשחיטה ואי דמי לנכסתא יהב ליה ודאי לנכסתא זבין ואף על פי ששוה י' דינרים כמו שנתן קאמר רב דהוי מקח טעות ופפקא מיניה לטרחא כדלקמן ואמאי ליתא הדמים מודיעין דהא אפילו לרבנן דאמרי בפרק המוכר את [הספינה] (לעיל דף עז:) אין הדמים רואה הני מילי גבי מכר את הנמל לא מכר את הבקר וכדאוקימנא בדוכתא דקרי לנמל נמל ולבקר בקר ואיכא נמי דקרי ליה לבקר נמל דכיון דלאו כולי עלמא קרו ליה לבקר נמל איכא למימר דהאי לוקח הוי מהנהו דקרי לבקר בקר והלכך קא"ל מוכר נמדי מכרתי לך ולא בקר שהמוליא מחבירו עליו הראיה והלכך על הלוקח להביא ראיה שהוא מאותן הרגילין לקרות לבקר נמל ומדלא מייתי ראיה מפסיד אבל הכא דהאי גברא זבין לרדיא ולשחיטה מודו רבנן דהדמים מודיעים דכיון דידעינן דודאי בהאי לוקח דרגיל לקנות לרדיא וגם הדמים מודיעין הלכך הדמים ראיה דכי האי גוונא נמי אמרינן התם היכי דמי אי דקרו ליה לנמל נמל כו' אלא דקרו ליה נמי לבקר נמל כולה זבין ליה אלמא היכא דכל בני העיר קורין לבקר נמל אע"פ שקורין לו לפעמים בקר אמרינן דכולה זבין דכיון דידעינן ביה בהאי לוקח דרגיל לקרות נמי לבקר נמל בשאר בני העיר וגם הדמים מודיעין דבקר עם נמל זבן הלכך אמרי רבנן דהדמים ראיה וה"ג כיון דהאי גברא זבין לרדיא ולשחיטה והדמים מודיעין לרדיא זבין ודאי כיון דאיכא מילתא דמוכחא הדמים ראיה. כן נראה בעיני: **דאייקר כישרא כו'.** וליכא דמים מודיעין. ואיכא דגרס דזל רדיא וקס כי בישרא והיינו הך: ובעי גמרא **למאי נפקא מינה.** פלוגתא דרב ושמואל מאחר ששוה יפה מה שנתן בו: **לטרחא.** טורח מכירת השור לשחטו ולמכור הבשר הלכך אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר לו המוכר דמיו: **ה"ד.** דהוי מקח טעות להתחייב המוכר להחזיר הדמים:

מי

המוכר [א]פירות לחברו וזרעו ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן ר"ש בן גמליאל אומר [ב]זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן: **גמ'** איתמר [ג,ד]המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר [ה]יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך [ו] וליחזי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא אי לרדיא לרדיא [ז]בגברא דזבין להכי ולהכי וליחזי דמי היכי נינהו [ח]לא צריכא דאייקר בישרא וקם בדמי רדיא אי הכי למאי נפקא מינה נפקא מינה לטרחא היכי דמי אי

המוכר פירות. זרעוני גינה שאינם נאכלים חייב באחריותן. תימה אמאי חייב באחריותן ליתא ליה מה שלא צמחו לפי שלא זרעת אותם בזמן שהיו ראוים לזריעה דהכי אמרי' בהמקבל (ב"מ דף קה:) דתנן המקבל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה [היא] מנכין לו מן הדמים ואמר עלה ר"ל בגמ' (שם קו:) לא שנו אלא שזרעה ונמחה ואכלה חגב אבל זרעה ולא צמחה מאי אמר ליה [בעל הקרקע] כל (כי) [ימי] זרע זרע ליה [ואזיל] כו' ויש לומר דהתם מיירי במכת מדינה דכולהו בתגי נמי לא צמחו ולית לן למימר שכל בני בתגי זרעו זרע שאינו ראוי לזריעה אי נמי הכא מיירי דאיגלאי מילתא למפרע שלא היו ראוין לזריעה כלל וכן משמע בגמרא דאיכא למאן דאמר דמחייב לשלם אפי' ההוצאה ואין סברא לחייבו כלל כל ההוצאה אלא כשלא היו ראוין כלל לזריעה ודע המוכר שלא היתה ראויה לזריעה: **וליחזי אי דמי רדיא** וכו'. דאפי' לרבנן (לעיל עז:) דאית להו דאין הדמים ראיה היינו התם דוקא דרובא דקרו לנמל נמל דרובא וחזקה מסייענן למוכר ולהכי אין הדמים ראיה להכחיש רוב וחזקה ואפי' לפי ספרים דגרסי דאיכא דקרו לנמל נמל כו' ולא גרסי רובא מכל מקום אין כח בדמים להכחיש החזקה אבל הכא דרובא לרדיא זבני ואיכא חזקה כנגד אותו רוב שהמוכר מוחזק אפי' רבנן מודו דיש לדמים ראיה לסייע לרוב או לחזקה ובהכי אתי שפיר ההיא דריש פרק המניח (ב"ק דף מ. ושם) אפילו אליבא דרב גבי היינו כל היינו חבית דקאמר לא צריכא דרובא קרו לחביתא חביתא ולכדא כדא מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב דאפילו רב מודה התם דאין הולכין אחר הרוב כיון דדמים מסייעין לבעל הכד המוחזק והוא הדין דה"מ למימר התם איפכא מהו דתימא זיל בתר חזקה קמ"ל דאין הולכין בממון אחר חזקה אלא אחר הרוב אם היו דמים מסייעים לרוב אבל זה לא היה שום מידוע לרב ומיהו בלאו הכי מפרש רבינו תם דאתי אפילו כרב משום דיכול לומר המוכר לנוקח קים לי בנפשאי שאני מן המיעוט דקרו לכדא חביתא וכשהתנה עמו חבית לא יתן אלא כד אבל הכא במוכר שור ונמצא נגחן אזיל בתר רובא דזבני לרדיא והוי מקח טעות דלא מצי אמר ליה מוכר לנוקח אתה מן המיעוט דזבני לשחיטה: **למאי נפקא מינה לטרחא.** לעיל בהמוכר את הספינה (דף פג:) גבי יפות ונמצאו רעות ואף על גב דאייקר שוה בשוה לא בעי מאי נפקא מינה דבהדיא מוקמינן מתניתין דהתם כשהוקרו והחלו אך תימה דהכא אמאי לא מוקי לה הכי דנפקא מינה כגון דנשעת לקיחה אייקר בישרא וקס בדמי רדיא אבל אחר כן החל אי נמי כשאינהו פחות משתות:

מי

א א מיי' פט"ז מהל' מכירה הל' ב סמג לאוין קע טוש"ע מ"מ מי' הלכ' פנ"ף כא:
ב ב מיי' שם הל' ו טוש"ע שם פנ"ף כ:
ג ג ד ה מיי' שם הל' ה טוש"ע שם פעי' כג:

רבינו גרשום

המוכר פירות. בסתם לחברו: וזרעו ולא צמחו. לפי כי מקולקלין ניתנו. אפי' זרע פשתן. מכר לו דאיכא למימר דזרע פשתן לאו לאכילה קאי אלא לזריעה ודידע המוכר שפיר דלדעת דזריעה קונה לוקח אפי' הכי אם לא צמחו אינו חייב באחריותן דמצי למימר המוכר כסבור הייתי דלאכילה קבעית להו ולא לזריעה: ר"ש ב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין כלל חייב באחריותן. משום דהכא ודאי ידע ליה למוכר דלזריעה קבעי להו זרעוני שפירי הוה ליה לזבוני. מכלל דזרע פשתן אינו חייב באחריותן משום דאיכא דקבעי ליה לאכילה או לצורך רפואה: אתמר המוכר וכו' ומקשי' אמאי פליגי ביה רב ושמואל. ונחזי האי גברא דזבן אי לרדיא זבן לצורך חרישה א"כ מאי טעמא דשמואל הא ודאי מקח טעות הוא. ואי לצורך שחיטה זבן מאי טעמא דרב: לא צריכא בגברא דקונה להכי ולהכי שקצב ועובד אדמה הוא וקונה לרדיא ולשחיטה דהשתא ליכא למיקם עלה דמלתא. ולהכי סבירא ליה לרב דלצורך רדיא זבנה והרי זה מקח טעות. ושמואל אמר יכול לומר לצורך שחיטה זבניה: ומקשי' ולחזי אי דמי רדיא יהב מאי טעמא דשמואל ואי דמי בשרא יהב מאי טעמא דרב. ומשני לא צריכא דאייקר בשרא לאכילה וקס ברדיא: למאי נפקא מינה. הואיל דדמי חד יהיב בין לרדיא בין לשחיטה. כלומר במאי פליגי הא מצי לזבוני לצורך אכילה ולמיקני מהני דמים לרדיא. משום דטרחא יתירא לוקח לזבניה לצורך אכילה להאי ולמיקני אחריתי ומשום הכי פליגי רב ושמואל. ומקשי' היכי דמי

גליון הש"ס

גמרא המוכר שור. עי' ירושלמי פ"ה דשביעית על מתני' דבש"א לא ימכור לו פרה המורכת בשביעית: **רשב"ם** ד"ה (יבול לומר) [לשחיטה] כו' **ואפילו** מעקן חד פייריהו ברי. תמוה לי בלא המוחזק אומר ברי גם לעומתם אין מוליאין ממנו דלקמני נמתניתין דב"מ השואל אמר שמורה מתה והמשאיל אינו יודע פטור ועש"ב: **בא"ד** ובמו שבא ריבב. ק"ל הא התם דאין כאן מוחזק ולא חזקת מרי"ק גם לרבנן מוליאים:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לשחיטה מכרתיו לך אמאי וליחזי אי:

מוסף רש"י

לנכסתא. לשחיטה (ב"ק מו.). וליחזי דמי היכי נינהו. דמי לרדיא יקרין (שם).

אי דליכא לאישתלומי מיניה. אומר ר"י דשפיר גרס אי דליתנהו להנהו זוזי ומה שהקשה ר"ש מהיא דבבא קמא (דף ע.) אלא פירכא היא דמנינא למימר דקיימא לן כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע דאית להו התם (דף ז:) דכל מילי מיטב הוא אפילו אית ליה זוזי יהיב ליה אפי' קוברין ואע"ג דבע"מ אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה בשאר מילי כדאמר בהכותב (כתובות דף פו. ושם) דאמר האי מאן דאית ליה ארעא וזוזי ויש עליו כתובת אשה ובעל חוב לבעל חוב מסלק בזוזי ולאיתתא בארעא כו' וקאמר נמי התם ודאי דאמריתו משמיה דרב נחמן האי מאן דמסיק זוזי בחבריה ואית ליה ארעא ולית ליה זוזי דא"ל זל וטרח וזבן ואייתי זוזי א"ל הוה תולה מעותיו בעכו"ם הוה והוא עשה שלא כהוגן לפיכך עושין לו שלא כהוגן משמע כשיש לו זוזי צריך ליתן לו זוזי ונוכל לאלם בין לוקח להכא לבע"ח דהתם אדעתא דפרע ליה זוזי אחריפה אבל לוקח הכא דהוי טעות לא משלם ליה זוזי כי ליתנהו להנהו זוזי אפילו אית ליה זוזי אחריני דכהוגין אותן מעות הוי כמו מזיק מעות של חבירו והוי דינו כמזקיק וה"ר חיים כ"ן ז"ל פירש דאפילו בע"מ אע"ג דאית ליה זוזי לא משלם ליה אלא מה שילקה בכל מילי מיטב הוא דלא עדיף ממזקין דהא מזקין מדאוריתא מעידית מה שאין כן בבע"מ והוא דהכותב ה"פ הוה תולה מעותיו בעכו"ס הוה פירוש מעיקרא כששאלו ממנו אמר שכל נכסיו של עכו"ס הן הקרקע הן דבריס אחריס ועכשיו אומר שקרקע זו שלו והלכך לפי שעשה שלא כהוגן אומרים לו שימכרנה שמא אינה שלו אלא של אחר ודומה לפטור עצמו בממון אחרים לכך אומרים לו כיון שאתה אומר שהיא שלך מכור אותה והכא מעות והא דאמר התם לבע"ח משלם בזוזי התם ודאי מאחר שיש לו זוזי מוטב שיתן זוזי לבע"ח מלאשה כדמסיק התם יותר משהאיש רוצה ליטול כו' והכא אי איתנהו להנהו זוזי צריך להחזירם כיון שהוא מקח טעות ולא דמי להלוואה דהלוואה ניתנה ומרגלא בפומיה דר"ת דג' דינים יש בבע"ח אי אית ליה זוזי לא מצי מסלק ליה אלא בזוזי ואי לית ליה לא אמרינן ליה טרח ואייתי זוזי אבל במקום אפילו אית ליה מצי לסלוקי במאי דבעי דכל מילי מיטב הוא כרב פפא וכרב הונא בריה דרב יהושע ובפועל אפילו לית ליה זוזי א"ל זל טרח ואייתי זוזי דתנן בהבית והעלייה (ב"מ דף קיח.) השוכר את הפועל לעשות עמו בתבן ובקש וא"ל טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ואפילו לית ליה זוזי דהא אמר בגמרא דאיצטריך לאשמועינן דלא נימא ממרי רשותך פארי אפרע והיינו היכא דלית ליה זוזי דבעל חוב אי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי כדאיתא בהכותב. רבינו תם:

ואמאי לימא הלך אחר רוב נשים כו'. וא"ת נימא דנאמן במיגו דאי בעי אמר פרעתי ועל כרחך בדליכא כתובה אייר דאי איכא כתובה ניחוז מאי דכתב בה וי"ל דאליבא דרב קיימי דאמר בשילהי הכותב (כתובות דף פט. ושם) דגט גובה עיקר כתובה גובה תוספת: **וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא.** ואם תאמר דתנן בפרק ב' דכתובות (דף כח. ושם) אלו נאמנין להעיד בגדלן מה שראו בקטנן זכורני בפלונית שילדה בהיומה ולאשה פרוע ואמר בגמרא מאי טעמא כיון דרוב נשים בתולות נשאות גלוי מילתא בעלמא הוא והשתא לרב היכי דמי אי לית לה קול למה לי עדים כדפריך הכא ואי לית לה קול אמאי הוי גלוי מילתא בעלמא הא איתרע לה רובא כדאמר הכא והיכי מפקי ממונא בקטן וגדול שעמו וליכא למימר דבהך עדים קטן וגדול שעמו הוי הקול דהא פריך הכא מדליכא קלא הני סהדי שקרי נינהו ולא אמר דהכך סהדי היינו הקול ולשמואל דלא אזיל בתר רובא אמי שפיר דאע"ג דליכא רוב גמור אכתי צריך לגלוי מילתא ויש לומר דאע"ג דאיתרע לה רובא מכל מקום רובא דרוב נשים בתולות נישאות עדיף מרוב הנישאת בתולה יש לה קול וסגי בגלוי מילתא בעלמא:

קוביוסטום. פרש"י בכל מקום גונב נפשות והכא לא משמע הכי דמסיק דכולהו הכי איתנהו אטו כולהו גונבי נפשות נינהו ומיהו משה רבינו גנב היה או קוביוסטום היה או שאינו בקי בחשבונות היה דכיון שהשקלים היו כנגד ישראל קורא אותו כאילו גונב נפשות וגרסה כפר"ח דמפרש קוביוסטום משחק בקוביא והא דאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף נא:) דאמר ליה יעקב למלאך וכי גונב אתה או קוביוסטום אתה שאתה מתירא מן השחר יש לישב נמי לפירוש רבינו חננאל דלפי שחייב לכמה בני אדם ואין לו מה לשלם מתירא פן יתבעוהו: **לסטים** מזויין **או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך.** מכאן קשה לפ"ה שפירש בפרק אע"פ (כתובות דף נח. ושם) גבי הא דפריך אלא מעתה עבד כהן שלקחו מישראל לא יאכל בתרומה משום סימפון ומשני סימפון בעבדים ליכא דאי מאבראי הא קא חזי ליה ואי מגוואי מאי איכפת ליה בעי ליה כו' מאי אמרת ליסטים מזויין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו פי' וסבר וקיבל ואי אפשר לומר כן דבהדיא אמר הכא דהוה מקח טעות ומפרש התם ר"ת דהנהו קלא אית

אי דליכא לאישתלומי מיניה דמאמרי אינשי מן מרי רשותיך פארי אפרע לא צריכא דאיכא לאישתלומי מיניה רב אמר הרי זה מקח טעות בתר רובא אזלינן ורובא לרדיא זבני ושמואל אמר לך כי אזלינן בתר רובא [א]באיסורא [ב]בממונא לא: (סימן אשה ועבד שור שורין ופירות): מיתיבי [ג]האשה שנתאלמנה או נתגרשה והיא אומרת בתולה נישאתי והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך [ד]אם יש עדים שיצאה בהינומא וראשה פרוע כתובתה מאתים טעמא דאיכא עדים הא ליכא עדים לא ואמאי לימא הלך אחר רוב הנשים ורוב נשים בתולות נישאות [ה]אמר רבינא משום דאיכא למימר רוב נשים בתולות נישאות ומיעוט אלמנות וכל הנישאת בתולה יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא אי כל הנישאות בתולות יש להן קול כי איכא עדים מאי הוי מדלית לה קול סהדי שקרי נינהו אלא רוב הנישאות בתולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא ת"ש [ו]המוכר עבד לחברו ונמצא גנב או קוביוסטום הגיעו [ה]לסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך רישא מאי

אי דליכא. מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה דמוכר אמאי אמר רב הרי זה מקח טעות ויחזיר השור ליעבד תורא עצמו בזוזי: **דאמרי אינשי כו'.** מקבלא נפקא לן בפ"ק דבבא קמא (דף ט.) דאמר רב הונא מו כסף אם יגלם מו מיטב שדהו ואיתיביה רב נחמן לרב הונא [ז]ישיב לרבות שור כסף ומשני הב"ע בדלית ליה מעות מצויות דלית ליה פשיטא מהו דתימא אמרינן זיל טרח וזבין ואייתי ליה קמ"ל: **רשותך.** המיס אשר אתה עושה בו: **פארי.** סובין בשוויהן: **לא צריכא דאיכא.** מעות מצויות למוכר לאישתלומי לוקח מיניה. פירש ר"ח דשמעינן מינה דהיכא דאית ליה מעות אלוה לא יכול לדחויי למלוה לאפרועי משאר נכסים דבעו שומא אלא זוזי הוא דפרע ליה ולא דמי למאן דלית ליה זוזי דשיימי ליה בי דינא מנכסיה ויש מי שאומר היכא דאיתנהו לזוזי דמי זה השור בעייניהו וצריכא עיון כן פר"ח ולא נהירא לי אחי ליעבד בתרא בכל דמה לי הני מה לי אחריני כדפרישית מילתיה דרב הונא דלא אמרינן ישיב לרבות שור כסף אלא היכא דלית ליה זוזי: **ורובא.** דשוורים לרדיא זבני: **באיסורא.** כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה והאחת מוכרת בשר נבילה ואינו יודע אם יש עדים. על בשולייה שיצאת מביה לבית בעלה בהינומא (שם). **וראשה פרוע.** אינטייבל"ש, שערה על כתפה, כך היו נוהגין להוציא את הבתולות מבית אביהן לבית החתונה (שם). **וכל הנישאת בתולה יש לה קול.** והרבה יודעים שילדה בהינומא (שם פז:). **וזו הואיל ואין לה קול.** שאין מעיד עליה שילדה בהינומא (שם פז:). **כי איכא עדים מאי הוי.** כיון דחזקה דש לה קול הרבה היו יודעין (שם). **הגיעו.** הרי הוא שלו, דשמש עבד בגנב הוא (קדושין יא. ובע"ז כתובות נח).

ד א מיי' פ"ח מהל' מכירה הל' יא ופ"ח מהל' מנהלין הל' יא סמג עשין צח ולאוין קמא טוש"ע ח"מ סי' יח סעיף ל סג"ה ושוש"ע י"ד סי' קי סע"ג:

ה ב מיי' פט"ז מהל' מכירה הל' ה סמג לאוין קסח טוש"ע ח"מ סי' לנב סעיף כג:

ו ג מיי' פט"ז מהל' מכירה הל' כה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף עו:

ז ד ה מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' יג ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג לאוין קסח טוש"ע ח"מ סי' לנב סעיף י:

רבינו גרשום

אי דליכא לאשתלומי מיניה. שאין למוכר שור אחר שראוי לרדיא והדמים כבר הוציאם. מאי טעמא דרב דאמר מקח טעות וחזור מוטב ליה למשקליה לתורא מדידיה דמרא בזחיה דאמרי אינשי ממרי רשותך וכו'. לא צריכ' דאיכא לאשתלומי מיניה. ובהא פליגי. רב דאמר הרי זה מקח טעות משום דבתר רוב אזלינן דרובא דעלמא לרדיא זבני וצריך למטרח מוכר שימכור שור זה וליקח שור לרדיא ויתן ללוקח. ושמואל אמר הואיל דהאי בבורא זכן להכי ולהכי אייקר בשורא וקם ברדיא מצי למימר ליה מוכר לשתיטה מכרתיו לך דכי אזלינן בתר רובא לענין איסורא. כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבילה דהוה ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי כלומר כיון דאותה חנות נבילה קבוע ביני הני אידך חנויות המוכרות בשר שחוטה חשבינן שכל חצי החנויות מוכרות בשר נבילה ואסור. ובנמצא הלך אחר הרוי דכל דפריש מרובא פריש אבל גבי ממונא לא אזלינן בתר רובא ואמטול הכי אם רוצה לוקח להוציא מן המוכר יביא ראיה דלדרייא זבין: היא אומרת. אם נתגרשה: בתולה נישאתי. ויש לי כתובה מאתים: והוא. הבעל: אומ' אלמנה נשאתיך. ואין לך כתובה אלא מנה. ואם נתארמלה טעני לה הכי יורשי הבעל ד) קרתא דמנמנמא ביה כלתא. שהיו עושין לכלה בעין ירעה סביב לה ותקן מנמנמא: וראשה פרוע. שהיו שערותיה נראין מתחת הצעיף שלה הפרוש על ראשה שכן נוהגין לבתולה. טעמא דאיכא עדים דבתולה נשאת משום הכי כתובתה מאתים הא ליכא עדים לא אם איתא דאזלינן בתר רובא דממונא אמאי אזלינן הכא בתר עדים. לימא הלך אחר רוב נשים ורוב נשים בתולות נישאות. אלא ש"מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לרב: אמר רבינא. לעולם אזלי' בתר רובא דממונא והכא מאי טעמא לא משום דאיכא למימר כו' וזו הואיל ואין לה קול. איכא למימר מן המיעוט היא ואחרע לה רובא ומשום הכי אזלינן בתר עדים אבל בעלמא אזלינן בתר רובא: ומקשינן אי כל הנישאות יש להן קול. כי איכא עדים שיצאת בהינומא מאי הוי והאיכא למימר מדלית לה קול דאי דאשתכח סהדי שקרי נינהו וסהדותא דשיקרא הוא דמסהדי על הא דיצאה בהינומא. דהואיל דאין לה קול מעולם לא נ) היה ואמאי אזלינן בתר עדים. וכתובתה מאתים. אלא תריץ הכי רוב הנישאות בתולות יש להן קול ומיעוט אין לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע ליה רובא משום הכי אזלינן בתר עדים דאיכא למימר הא דאי מן המיעוט היא ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא דאיכא למימר כדמפרש אבל בעלמא ודאי אזלינן בתר רובא: גנב. שהוא גונב ממון: קוביוסטוס. גונב נפשות: הגיעו. ללוקח דלא מצי למיהדר ביה: לסטים מזויין. הורג נפשות: מוכתב למלכות. חייב מיתה: רישא

מסורת הש"ס

א) ב"ק דף מו: ב"מ דף קיח., **ב)** [ב"ק מ:] ועי' תוס' שם ד"ה קמ"ל], **ג)** כתובות עו:, **ד)** [שם עז.], **ה)** [קדושין יא. כתובות נז: [תוספ' פ"ד], **ו)** [שמות כא.], [נדה יח.], **ז)** [דף עז:].

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה כתובתה מאתים וכו' בעולה הם"ל ותמ"ל מ"ה הא ליכא עדים כתובתה מנה:

מוסף רש"י

מן מרי רשותיך. מבעל חוב. פארי אפרע. אפילו נותן לך סוגין קבלם (ב"מ קיח.). בממונא לא. לא אמרינן בתר רובא זל ולחרישה קנלו והוי טעות, אלא אמר המוליא מחבירו עליו הראיה ויכול לומר לשתיטה מכרתיו לך (ב"ק כז:). **האשה שנתארמלה או נתגרשה.** ותובעת כתובתה (כתובות סו:). **והוא אומר לא כי.** אתגרשה קלא, ולאלמנה היינו אומרים לה אלמנה נשאתך אביה, ואין לך אלא מנה, ושאר הכתיבה אבד (שם). **אם יש עדים.** על בשוליה שילדת מביה לבית בעלה בהינומא (שם). **וראשה פרוע.** אינטייבל"ש, שערה על כתפה, כך היו נוהגין להוציא את הבתולות מבית אביהן לבית החתונה (שם). **וכל הנישאת בתולה יש לה קול.** והרבה יודעים שילדה בהינומא (שם פז:). **וזו הואיל ואין לה קול.** שאין מעיד עליה שילדה בהינומא (שם פז:). **כי איכא עדים מאי הוי.** כיון דחזקה דש לה קול הרבה היו יודעין (שם). **הגיעו.** הרי הוא שלו, דשמש עבד בגנב הוא (קדושין יא. ובע"ז כתובות נח).

ה) תסר כאן וכ"ל אם יש עדים שילדה בהינומא. מפורש בכתובות קרתא וכו'. נ) כ"ל מעולם לא ילדה בהינומא בעת נישואין.

ריש״ן מאי טעמא. הגיעו והלא אין לך מוס גדול מגנב או קוביוסטוס ואפ״ה קנה לוקח ואע״ג דלא קבל עליו מומין בפירוס: **לאו משום דרובא.** עבדי הכי איתנהו גנבים או קוביוסטוסין ולדעת כן קנאו הלוקח וכמי שקבל עליו דמי אלמא בממונא אזלינן בתר רובא וקשיא לשמואל דכיון דלא אזיל בתר רובא כפלגא ופלגא דמי וא״כ אמאי הגיעו הרי לא היה יודע הלוקח שהיה בו מוס זה ומתם לוקח לעבד שפירא יהב זוזי כדאמר נמי לקמן [נד.] אפירי שפירי יהב זוזי ומוס מבטל כל מקח וממכר היכא דלא נודע לנלוקח: **ומשני לא כולהו הכי איתנהו.** גנבים וכמאן דאמר ליה מוכר בהדיא דמי שהרי יודע לוקח שהוא גנב: **ונמצא עוברה בלדה.** ואין ידוע לצ״ל ולא עדיס יודעין אבל הס יודעין דלא קמני ואינו יודע והכי אמרינן בשנים אוחזין (צ״מ דף ב:) ולרבה בר רב הונא דאמר אמר סומכוס אפילו ברי וברי כו׳: **אם עד שלא נגחה.** השור ילדה ופטור בעל השור: **משלם.** בעל השור: **חצי נזק לפרה.** דשור תם משלם חצי נזק: **ורביע נזק לולד.** משום דחצי נזק דולד הוי ממון המוטל בספק וחולקין ואליבא דסומכוס מוקמינן לה התם. ולרב קפריך ואמאי תשיב ליה ממון המוטל בספק אליבא דרב דאזיל בממונא בתר רובא ליתא הכי דרוב פרות שיולדות בן קיימת ואין מפילות ופרה זו מן הרובא היתה והיה לה לילד בן קיימת כרוב פרות דעלמא והלכך ודאי השור נגחה בעודה מעוברת ומתוך כך הפילה וליחייב בעל השור חצי נזק לולד אלא ודאי רובא בממונא לאו אלא כי פלגא ופלגא דמי והלכך קאמר סומכוס חולקין דהוי ממון המוטל בספק. ומיהו בדשמואל מודי סומכוס דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה שהרי לא נולד ספק בדבר שאין ידוע היאך היה המעשה: ומשני **תתם משום דמספקא לן כו׳.** כלומר לעולם בממון הכא אחר הרוב והתם היינו טעמא דחייב ליה ממון המוטל בספק משום דכי נמי אזלינן בתר רובא אכתי איכא ספיקא בהך נגיחה שור למפטריה דאיכא למימר מקמה כנגד פיה אתא השור ונגחה ומחמת ביעתותא קודם נגיחה הפילה שכן דרך להפיל מחמת פחד כמו מחמת נגיחה ממש וקי״ל (ב״ק דף ט.) המבעית חבירו פטור מדיני אדם וכ״ש בהמתו המבעתת לבהמת חבירו דגרמא בניזקין פטור: **מאחורה.** ליכא ביעתותא דהא לא חזיא ועד דנגח לה איכא מפלת. והלכך איכא למימר הכי ואיכא למימר הכי הוי ממון המוטל בספק וחולקין: **שור שהיה רועה ונמצא שור כו׳.** ולא גרס׳ על גב הנהר ובמוספפתא [ב״ק פ״ג ה״ו] לא גרס׳ ליה ופירוש תינוקות היה. והאי דנקט שהיה רועה משום דדרך שוורים לרעות לשם ואיכא לספוקי בשוורים עוברה: **שזה.** המת מעוגה: **אין אומרים כו׳.** דרבנן לא אזלי בתר אומדנא ואפי׳ ממון המוטל בספק לא הוי לשלומי ואיכא שוורים אחרים ולא דמי לשור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בלדה ואין אנו יודעין אם נגח את הולד אם לאו ואפ״ה מחייבינן ליה פלגא דהתם היינו טעמא שהרי רואין שנגח את הפרה והעמד פרה על חזקתה והשתא הוא דילדה בשעה שאנו מוצאין עוברה בלדה: **ורבי אחא אומר כו׳.** בתר אומדנא אזיל בדיני ממונות והכי אמרינן בסנהדרין בפרק אחד דיני ממונות [מו:]: **גמל האוחר.** עסוק בתשמיש רגיעה דאמרינן בנכורות (דף ח.) לגבי תשמיש גמל אחור כנגד אחור ותתם בהמות בשעת תשמיש משתגעות ומכין זכרים זה את זה (כך שמעתיה מרבינו זקני מ״כ). ואיכא דאמרי אוחר כמו נוחר ולא נהירא: **בידוע שזה הרגו.** דמוחזק הוא בשעת רגיעה להכות וכ״ש בשור המועד ליגח שנגח כבר שלש פעמים ורבותא נקט גמל אוחר אע״פ שמעולם לא נגח ונסך: **וחזקה.** דהאי שור המוחזק ליגח: **כי הדדי נינהו.** דמאן דאזיל בממונא בתר חזקה אזיל נמי בתר רובא: **בתר רובא אזלינן.** דרובא עדיף מחזקה[ד] ואיכא למימר דרוב שוורים שבעולם נגחוהו ולכך פטור: **דהוא גופיה מוחזק.** וכיון דהוא עומד בלדו אזלינן בתר אומדנא [ה]אבל בתר רובא דליתיה קמן לא אזלינן: **ת״ש.** ממתני׳ המוכר פירות לחבירו כו׳. ומשום דאיכעיר לשנויי תנאי היא אקדמיה להאי לימא כתנאי דלעיל מקמי האי ת״ש: **מאי לאו האי.** דקתני אפילו היינו רבותיה דאע״ג דרוב פשתן הנלקח בשוק לזריעה קונין אותו ואפ״ה לא אזלינן בתר רובא וקשיא לרב. ואיכא לתרוצי דהאי תנא בתר רובא דאינשי אזיל כדלקמן [ע״ב] ולא בתר רוב זריעה שרוב בני אדם לוקחין פשתן לדברים אחרים למאכל ולרפואה והלכך אינו חייב באחריותן דאזלינן בתר רוב לוקחין והכי קתני אפילו זרע פשתן דסד״א ניזיל בתר רובא דזריעה וליחייב באחריותן אפ״ה אינו חייב דאזלינן בתר רובא דאינשי ולא תקשי לרב ליכא למימר הכי דאם איתא דרובא דאינשי אשוב רוב ורובא דזריעה כמאן דליתיה לא הוי ליה למיתני אפי׳ דממתאי מיסק אדעתין למיזל בתר רובא דזריעה דאינשי אפילו אלא ודאי הכי קתני אפילו זרע פשתן שהיה לנו לחיינו מן הדין משום דרובא דזריעה שהוא רוב גמור אפ״ה אינו חייב דבממונא לא אזלינן בתר רובא. ומיהו אם לא מפני שמועא תנאים דפליגי בדרב ושמואל גמרא הוה ליה לשנויי ע״י הלחם תנא דמתניתין אזיל בתר רובא דאינשי אבל כיון דאשכח תנאי ניחא ליה טפי לאוקומה כתנאי: **המוכר פירות לחבירו ולא לממו.** כגון זרעוני גינה כו׳. ולי נראה דלא גרסינן כלל בהך ברייתא המוכר פירות לחבירו ולא לממו ושם ברייתא דוגמתה בתוספתא (רפ״ו) דקתני המוכר לחבירו זרעוני גינה שאין נאכלין כו׳ זרע גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן אבל זרע פשתן דנאכל קצת לעולם אינו חייב כשמואל: נותן

מאי טעמא לאו משום דרובא הכי איתנהו לא אכולהו הכי איתנהו ת״ש [ו]שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו ידוע אם עד שלא נגחה ילדה או אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע לולד ואמאי לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות והא ודאי מחמת נגיחה הפילה התם משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה אתא ומביעתותא הפילה ואיכא למימר מאחורה אתא ומינגח נגחה והפילה הוי ממון המוטל בספק וכל ממון המוטל בספק חולקין לימא כתנאי שור שהיה רועה ונמצא שור הרוג בצדו אע״פ שזה מנוגח וזה מועד ליגח זה מנושך וזה מועד לישוך [2]אין אומרים בידוע שזה נגחו וזה נשכו [3]רבי אחא אומר [1]גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצדו בידוע שזה הרגו סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו לימא רב דאמר כר׳ אחא ושמואל דאמר כתנא קמא אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לתנא קמא עד כאן לא קאמר תנא קמא התם אלא דלא אזלינן בתר חזקה אבל בתר רובא אזלינן ושמואל אמר לך אנא דאמרי אפילו לר׳ אחא עד כאן לא קאמר ר׳ אחא התם אלא דאזלינן בתר חזקה דהוא גופיה מוחזק אבל [6] בתר רובא לא אזלינן ת״ש *המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו ואפי׳ זרע פשתן אינו חייב באחריותן מאי אפי׳ לאו אפילו זרע פשתן דרובא לזריעה זבני ואפ״ה לא אזלינן בתר רובא תנאי היא דתניא המוכר פירות לחברו וזרען ולא צמחו זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן זרע פשתן אינו חייב באחריותן רבי יוסי אומר נותן

מאי טעמא. הגיעו לאו משום. דאיכא למימר דרובייהו דעבדים הכי איתנהו דגנבים וקוביוסטוסים נינהו וכשהלוקח לקחו ודאי היה ידע שפיר דהכי איתנהו וגמר וקנהו. אלמא דאזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לשמואל: ומשני לעולם לא אזלינן בתר רובא בממונא. והכא משום הכי הגיעו דכולהו עבדים הכי איתנהו ולעולם לא אזלינן בתר רובא: ונמצא עוברה בצדה. מת: משלם חצי נזק לפרה. דשור תם הוא: ורביע נזק לולד. משום דמספקא לן אי קודם נגיחה ילדה ואם לאחר נגיחה ילדה. ואם איתא דאזלינן בתר רובא בממונא אמאי לא משלם אלא רביע בלבד לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות שאין מפילות. והא ודאי מחמת נגיחה ילדה וחצי נזק מבעי ליה לשלומי לולד אלא ש״מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לרב: ומשני לעולם בעלמא אזלינן בתר רוב בממונא. והתם מאי טעמא לא משלם אלא רביע לולד משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה של פרה אתא האי שור ומביעתותי׳ דשור הפילה ולא קא מחייב ולא מידי לשלומי לולד כלום דמקמא נגיחה ילדה. ואיכא למימר נמי דמאחורה אתא וקא נגחה והפילה מחמת נגיחה. ובדין הוא דחצי נזק לישלם אלא משום דמספקא לן והוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין: גמל האוחר בין הגמלים. כלומר שמועד הוא לנשוך ולחרחר ולבעט בין הגמלים: סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו. דר׳ אחא דאית ליה חזקה מאותו גמל דכיון דמוחזק הוא לישוך בידוע שזה הרגו אית ליה דרובא [6] דכולי עלמא בתר רובא אזלינן. ות״ק דלית ליה חזקה אלא בתר רובא אזלינן דרובא עדיף מחזקה. אלא דהוא גופיה מוחזק דבגופו של גמל הויא חזקה דדרכו לישוך בין הגמלים אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא משום דבגופו של מעשה לא הוי רובא לעלמא אלא אחריני הוויין רובא לדיליה כגון המוכר שור לחברו דלאו בדידיה הוא רובא כי באחריני דרובא לדדיא זבני ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא: דרובא לזריעה זבני. ומיעוט לאכילה לצורך רפואה ואפי׳ הכי לא אזלינן בתר רובא כי אם בתר מיעוט משום הכי אינו חייב באחריות דאיכא למימר לצורך אכילה קא זבין ליה. וקשיא לרב (דבעי) [דאזיל בתר] רובא: זרעוני גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן דהאי דאיל שאין נאכלין לצורך זריעה זבין ליה. אבל זרע פשתן אע״ג דרובן קונין אותו לזריעה אינו חייב באחריותן

משום דמיעוט לאכילה קא בעי ליה ואזלינן בתר מיעוט: ר׳ יוסי אומר

ו) ג״ל אבל בתר רובא אזלינן. דת״ק דלית ליה חזקה מ״מ ס״ל דבתר רובא וכו׳.

מסורת הש״ס

א) ב״ק מו., ב) סנהדרין לז: שבועות לד. (תוספ׳ ב״ק פ״ג), ג) כס״מ נוסף: וכ״ס גמל, ד) [קידושין פ.], ה) [וע״ע תוס׳ כתובות נח. ותוס׳ קדושין יא. ד״ה הגהו].

גליון הש״ס

גמרא ת״ש המוכר. קשה לי למה דכתבו תוס׳ תולין דף יא ע״ב בחד תירוצא דמוכח בנכורות דרבב״ג מיים למיעוטא. אם כן מאי פריכין הכא הא מסקינן דכולה מתני׳ רבב״ג ולדידיה דבאיסור מיים למיעוטא ה״ל בממון. אבל לדידן דקי״ל דאזלי׳ בתר רובא ר״ל דגם בממון אזלינן בתר רובא: רשב״ם ד״ה דהוא גופיה כו׳ אבל בתר רבא דליתא קמן לא אזלינן: משמע דכרובא דליתא קמן הולכין בממון אחר הרוב וכן לאחיי בתר״ל סימן ש״ל דהוליא כן מלשון הרשב״ם הנ״ל. ואולם מלשון הרמב״ם לעיל דף נ״ב: ד״ה בתוספות כגון ט׳ מגריות. משמע דבממון גם בס״ג דהוי לאיתיה קמן לא אזלינן בתרה וע״ש:

הגהות הב״ח

(א) גמרא בתר רובא לא אזלינן. נ״ב עיין בקדושין דף פ:

מוסף רש״י

ונמצא עוברה בצדה. ומת, ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה. ולא מת מחמת הנגיחה, או אם משנגחה. ומחמת הנגיחה הפילתו (ב״ק מו.). ורביע לולד. דתם מייב חצי נזק ולולד ולד מוטל בספק הוא וחולקין (שם). האוחר. עוקר, שמעמי (סנהדרין לז:) מו: כופש ברגליו, ולי נראה כשבא לחקק לנקיבה הוא נלחם ומכה ברגליו נתלים שפכיומיו, ולשון אחר נופל בתשמיש גמלים דתניא בנכורות (ח.) גמל אחור כנגד אחור (שבועות כד. ובערי״ן סנהדרין שם). בידוע זה הרגו. שדרך שוריס מזויינים להכות שוריס שבלידו (סנהדרין שם).

עין משפט נר מצוה

ח א מיי׳ פט״ו מהל׳ מכירה הל׳ יג סמג לאוין קמח טוש״ע ח״מ סי׳ רלב סעיף י:

ט ב מיי׳ פ״ח מהל׳ נזקי ממון הל׳ יד סמג עשין סו טוש״ע ח״מ סי׳ תח סעיף ב:

י ג מיי׳ שם [שו״ע שם] וכתבתא קמא שלין לומרים כיצוש וכו׳ [רב אלפס ב״ק פרק ה דף כח.]:

רבינו גרשום

מאי טעמא. הגיעו לאו משום. דאיכא למימר דרובייהו דעבדים הכי איתנהו דגנבים וקוביוסטוסים נינהו וכשהלוקח לקחו ודאי היה ידע שפיר דהכי איתנהו וגמר וקנהו. אלמא דאזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לשמואל: ומשני לעולם לא אזלינן בתר רובא בממונא. והכא משום הכי הגיעו דכולהו עבדים הכי איתנהו ולעולם לא אזלינן בתר רובא: ונמצא עוברה בצדה. מת: משלם חצי נזק לפרה. דשור תם הוא: ורביע נזק לולד. משום דמספקא לן אי קודם נגיחה ילדה ואם לאחר נגיחה ילדה. ואם איתא דאזלינן בתר רובא בממונא אמאי לא משלם אלא רביע בלבד לימא הלך אחר רוב פרות ורוב פרות מתעברות ויולדות שאין מפילות. והא ודאי מחמת נגיחה ילדה וחצי נזק מבעי ליה לשלומי לולד אלא ש״מ דלא אזלינן בתר רובא בממונא וקשיא לרב: ומשני לעולם בעלמא אזלינן בתר רוב בממונא. והתם מאי טעמא לא משלם אלא רביע לולד משום דמספקא לן דאיכא למימר מקמה של פרה אתא האי שור ומביעתותי׳ דשור הפילה ולא קא מחייב ולא מידי לשלומי לולד כלום דמקמא נגיחה ילדה. ואיכא למימר נמי דמאחורה אתא וקא נגחה והפילה מחמת נגיחה. ובדין הוא דחצי נזק לישלם אלא משום דמספקא לן והוה ליה ממון המוטל בספק וחולקין: גמל האוחר בין הגמלים. כלומר שמועד הוא לנשוך ולחרחר ולבעט בין הגמלים: סברוה דרובא וחזקה כי הדדי נינהו. דר׳ אחא דאית ליה חזקה מאותו גמל דכיון דמוחזק הוא לישוך בידוע שזה הרגו אית ליה דרובא [6] דכולי עלמא בתר רובא אזלינן. ות״ק דלית ליה חזקה אלא בתר רובא אזלינן דרובא עדיף מחזקה. אלא דהוא גופיה מוחזק דבגופו של גמל הויא חזקה דדרכו לישוך בין הגמלים אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא משום דבגופו של מעשה לא הוי רובא לעלמא אלא אחריני הוויין רובא לדיליה כגון המוכר שור לחברו דלאו בדידיה הוא רובא כי באחריני דרובא לדדיא זבני ומשום הכי לא אזלינן בתר רובא: דרובא לזריעה זבני. ומיעוט לאכילה לצורך רפואה ואפי׳ הכי לא אזלינן בתר רובא כי אם בתר מיעוט משום הכי אינו חייב באחריות דאיכא למימר לצורך אכילה קא זבין ליה. וקשיא לרב (דבעי) [דאזיל בתר] רובא: זרעוני גינה שאין נאכלין כלל חייב באחריותן דהאי דאיל שאין נאכלין לצורך זריעה זבין ליה. אבל זרע פשתן אע״ג דרובן קונין אותו לזריעה אינו חייב באחריותן